

SREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJH REVIJAH

Na sprehod se odpravimo s skopskimi Razgledi (Št. 7—8). Precejšen del te dvojne številke je namenjen pesništvu in revoluciji. Dvajset pesmi, posvečenih Titu in narodnoosvobodilni vojni, objavlja dvajset makedonskih pesnikov, med njimi Blaže Koneski, Slavko Janevski, Mateja Matevski, Aco Šopov in nekateri drugi. Tudi esejistični prispevki se lotevajo revolucije, na primer zapis Cvetana Stanoevskega o revoluciji in narodnoosvobodilni vojni v jugoslovanskem igranem filmu. Sicer pa Razgledi med drugim še prinašajo pet pesmi Radovana Pavlovskega, tri kratka pripovedna besedila pa je pod naslovom *Asociacija* prispeval Dragi Mihajlovski.

V enajsti številki beograjske Književnosti se ustavimo ob drugem nadaljevanju pisanja Živojina Pavlovića z naslovom *Pokolenja: satanski galop*. V njem razmišlja o podobi in delu Vitomila Zupana in o svojem triletnem znanstvu z njim. Po Pavlovićevem prepričanju — potem ko se dotakne takšnih ali drugačnih mnenj o tem slovenskem književniku — je »Zupan človek, čigar življenjski slog imponira«. Med drugim se spominja svojega prvega srečanja z njim, ko sta ga obiskala skupaj s Petrom Zobcem. Pripoveduje o delu svojega zanimanja, ki je bilo skupno z Zupanovim in ki sta o njem izmenjavala misli, namreč o literaturi, filmu, težavah vsakdana, skupinskih in posamičnih vojnah ustvarjalcev in družbe, tragediji pesnika Balantića, o potovanjih kot načinu življenja in spoznavanja življenja, fašizmu kot zverinski dinamiki te dobe, o zadržanjih in posegih posameznikov v različnih razmerah, o Ezri Poundu, o obojestranskih literarnih in filmskih načrtih, časopisih Danes, Perspektive, zaporih, boleznih kot mučnih tegobah, ki si zaslužijo prezir, o Ahačevi smrti, Tarasu Kermau-

nerju in njegovih spominskih, socioloških, psiholoških in filozofskih literarnih pripovedih. Pavlović dalje pripoveduje, kako je bilo med snemanjem filma *Nasvidenje* v naslednji vojni, ki je bilo polno razdorov in negotovosti, pa še posledic zaradi »škandaloznega intervjuja, objavljenega v Teleksu«, in je Zupan pokazal malone očetovsko skrb zanj in za usodo te filmske zamisli. Tako ga je Zupan ob neki priložnosti zasipal z Voduškoviimi stih, da bi režiserja opogumil in ublažil posledice Vidmarjevega srda. In Pavlović za tem objavi Voduškov *Sonet igralcu (II)* v srbohrvaškem prevodu. Spet se je Pavlović spomnil svojega sodelavca in prijatelja Vitomila Zupana po hrušču, ki so ga izzvala Javorškova *Nevarna razmerja*. Pavlovićevo pisanje sklepa Zupanova *Pomladna poslanica o dvanajstih vrveh*, ki se nanaša na Pavlovićevo zasnovo za snemanje celovečernega dokumentarnega filma o Mateju Parlovu, — če lahko tako iztrgano prikažemo ta Pavlovićev prispevek v Književnosti. Sicer pa je v tej številki med drugim mogoče prebrati tudi pet pesmi Slavka Mihalića, prozo objavlja Miodrag Bulatović, poezijo pod skupnim naslovom *Šumarice, hotel* pa Dragan Kolundžija.

Denis Poniž sodeluje v novosadskih Poljih kar s tremi prispevki. V sestavku *Umetnostna tatvina in usoda sodobne književnosti* skuša razčleniti moralno, socialno in ekonomsko razsežnost plagiat. Nanj pa gleda tudi s stališča kibernetike, ki naj bi plagiatu nekako odvzemala težo tatvine, ko z uporabo že znanih umetniških stvaritev ali najpogosteje samo njihovih delov nastajajo nove. Denis Poniž je prispeval še oceni dveh knjig: pesniške zbirke Svetlane Makarovićeve *Sosed gora* in pripovednega prvenca Borisa Jukića *Ukleta graščina*. Zadnja stran Polj prinaša pet pesmi Saše Vegrijeve, ki jih je prevedel v srbohrvaščino Franci Zagoričnik.

Beograjske Književne novine (številka 637) prinašajo *Poljski dnevnik Bran-ka Šöмна*, ki je izšel že v Naših razgledih. Med drugim piše Branimir Donat o sestavi in funkciji ljudske erotične zgodbe. Ob skorajšnjem izidu izbora erotičnih zgodb pri založbi »August Cesarec« piše, da je to literatura, za katero ni treba kaj dosti domišljije, da bi mogli razpoznati docela pornografsko naravnost, ki se pojavlja v različnih oblikah, najpogosteje pa kot smešna zgodba, ki brez posebnega ovin- karjenja spreminja vzvišeno v pro- staško.

Na uredništvo Sodobnosti je prispela šele oktobrska številka Letopisa Matice srpske, najstarejšega srbskega literarne- ga glasila, ki izhaja še danes (v Novem Sadu). Celotna številka je posvečena spominu Jovana Sterija Popovića. Med drugim je objavljen tudi del eseja Ta- rasa Kermaunerja, ki ga je napisal kot predavanje za letošnjo okroglo mizo Sterijevega pozorja, posvečeni jubileju velikega komediografa. Taras Kermauner piše o Sterijevih komedijah in tra- gedijah pod naslovom *Bidermajerski srbski razumnik med meščanstvom in fevdalizmom*. Beograjski dramatik in kritik Milenko Misailović je prispeval daljše razmišljanje z naslovom *Sodobni pomeni Sterijeve komedije Laž in Pri- lažič*. V njem se dotika Sterijeve situa- cijske in verbalne komike, izrazne moči Sterijevega jezika, prepletanja navidez- nosti in stvarnosti kot izvora komike. Eseje o Jovanu Steriju Popoviću so prispevali še Miron Flašar, Josip Lešić, Božidar Kovaček, Ivanka Udovički in drugi. Številko uvaja nekaj pesmi, po- svečenih velikemu dramatiku, ki so jih napisali Vasko Popa, Bogdan Čiplić, Jovan Putnik, Miodrag Maticki in drugi.

Številka 176 beograjske Književne reči objavlja na prvi strani v spomin Edvardu Kocbeku *Dialektiko* v prevo- du Tatjane Degičkove. Taras Kermauner je prispeval tretje nadaljevanje

svojega razmišljanja *Režiserjem nagra- do ali vrv?* z naslednjimi mednaslovi: *Konkreten primer ustvarjalne gverile: Oder 57, Desničarji, socialni demokrati in ofcionalizirani avantgardisti, Preko manipulacije do klike, Lumpenproleta- riziranje in vračanje k izročilu*. Knji- ževna reč poobjavlja oceno romana Andreja Hienga *Obnebjje metuljev*, ki jo je za Teleks napisal Dimitrij Rupel. Precejšen del časopisa je namenjen ustvarjalnosti letošnjega nobelovca Elia- sa Canettija. Objavljenih je šest pripo- vedi, med njimi beležke, nastale med letoma 1942 in 1972 z naslovom *Člo- veška provinca*, esejistična pripoved z naslovom *Množica in moč*, sestavek *Tolstoj, poslednji prednik, Konfucij v svojih pogovorih in Nevidni*. To so primeri Canettijeve esejistične pripo- vedi in razmišljanj.

V deseti številki sarajevskega Izraza objavlja Josip Vidmar spominski zapis o Ivanu Prijatelju. To je seveda ponatis iz Vidmarjeve knjige *Obrazi*. Sicer pa prinaša Izraz esej Jana Kotta *Ionesco ali smrt v drugem stanju*. Razmišljanje je poljski teatrolog poslal uredništvu Izraz in še ni bil objavljen. Časopis namenja svoj prostor izključno kritiki, med drugim objavlja tudi prispevek Tomislava Gavrića o materialistični praksi filma, pri čemer se sprašuje, ali gre pri filmu za ideološko iznajdbo ali za znanstveno odkritje, ter skuša od- govoriti na nekatera vprašanja o poli- tičnem filmu, pisanje pa sklepa z razčlenjanjem razmerja, kakršnega je imel do filma Bert Brecht.

Septembrska številka zagrebškega Foruma prinaša pod naslovom *Odha- jajoči čas sedemnajst pesmi v razdelkih Tišine pozabe in Pozaba tišin*. Marko Grčić je prevedel osem esejističnih pripovedi, ki jih je pred tremi deset- letji napisal Jorge Borghes pod skup- nim naslovom *Zid in knjige*. Grčić je nedavno prevedel tudi Borghesovi deli *Druga raziskovanja in Tvorec*. V spre-

mni besedi k prevedenim osmim kratkim pripovedim prevajalec ugotavlja, da je ta argentinski književnik začel kot mojster kratkih pripovednih enot: kratkih zgodb, kratkih pesmi in kratkih črtic. Mrzil je sleherno misel, da bi napisal roman ali kakršnokoli delo, ki bi bilo po obširnosti podobno epu. Tako v njegovih zgodbah nikoli ni pomemben posamičen dogodek, ki bi kakor pri marsikom drugem privlačil pozornost s svojo neponovljivostjo ali izjemnostjo ali barvitostjo; Borghesov čar nasprotno izhaja prav iz dejstva, da je mogoče vsak posamični dogodek videti kot vrsto listov na drevesu od pomladi do pomladi, zgolj kot neskončno ponavljanje. V tej številki objavljata med drugim Nusret Idrizović zadnji del romana *Prezimovališče*, Petar Šegedin pa objavlja daljšo pripoved z naslovom *Alfonso*, posvečeno Erichu.

Deseta številka reških Dometov je precej slovenska. Uvodoma pišeta Rastko Močnik in Slavoj Žižek o francosko-jugoslovanskem zborovanju na temo Pluralizem v kulturi, ki je bilo v Ljubljani predlansko jesen. Rastko Močnik objavlja še svoj prispevek z naslovom *Sub pluribus unum*: podmena pluralističnega pogovora. Matjaž Potrč objavlja predavanje z naslovom *Freud, kultura, neosveščeno*. Zoja Skušek Močnik pod naslovom *Prišel je Turek...* med drugim razčlenjuje nekatere ideološke interpretacije dvojne (jezikovne in medbesedilne) strukture. Ružica Rosandić je prispevala krajše razmišljanje o kulturi in identiteti, ki

se preverja na posamezniku, na njegovem načinu mišljenja in delovanja.

Od tujih časopisov je prišel na uredništvo Sodobnosti samo londonski *The Slavonic and East European Review*. Uvodoma prinaša razpravo lektorja za ruski jezik na Birminghamski univerzi D.J.L. Johnsona o kvaliteti poudarka v slovenskih besedah, pri čemer posebej obravnava novi cirkumfleks. Izhaja iz stališča, da obstaja izrazita razlika med pojasnjevanjem novega cirkumfleksnega naglasa na podlagi fonetičnega razvoja in njegovim utemeljevanjem s pomočjo morfoloških razlag. Pri tem se opira tudi na primerjave s posameznimi govori tudi zunaj slovenskega prostora in na nekatera dognanja, objavljena v Slavistični reviji. Za nas je zanimiv tudi prispevek Piotra Wandycza, profesorja zgodovine na univerzi Yale, ki piše o Mali antanti in zadržanju Jugoslavije, kot ga je mogoče povzeti iz nekaterih zgodovinskih dejstev, znanstveno obdelanih v posameznih strokovnih časopisih. Revija objavlja tudi spominski zapis ob zgodnji smrti ene vodilnih angleških slavistik profesorice Anne Pennington, ki je za nas zanimiva tudi po svojih prevodih Maka Dizdara, Blaža Koneskega, Miodraga Pavlovića, Radovana Pavlovskega, Vaska Popa in Jovana Sterija Popovića. Časopis med drugim objavlja tudi oce- no znanstvene izdaje več avtorjev Matičin apostol (XIII. stoletje), ki jo je objavila Srbska akademija znanosti in umetnosti.

A. A.